

גנזי המלך

ארבע כנסות

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת

173

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"בַּסֶּכֶת תִּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשֵׁבוּ בַּסֶּכֶת"

**'בשעה שברא הקב"ה את העולם נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים'
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א**

מתן תורה, כי **'בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות'** (תענית ד' ו) ונסתלקה שכינה למעלה ונתחייבו כליה, **"לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית"** (תהילים קו) והוצרך לתקן הדבר עד מוצאי יוה"כ, שירד משה מן ההר בלוחות שניים וחזרה תורה למקומה.

על כן אמר אלקים: הנה **"בצאת ישראל ממצרים"** (תהילים קיד א) היטבתי להם בעצם. ולפי דרכם, היו מבינים דרך לקיום העולם, לכבוד הבורא יתברך. וכן במתן תורה היטהרתם והישגתם מעלה גדולה, **"כי מי כל בשר אשר שמע קול אלקים חיים מדבר מתוך האש פמנו נחיי"** (דברים ה) והיה ע"פ דרכם, כבוד אלקים, שהיה עולמו מתקיים.

ע"כ אמר אלקים: הנה, על אשר קבלתם טובת יציאת מצרים, ראוי שתחוגו את **חג המצות** על הנוגע לכם - וגם אני עמכם - כי גם הם לי שבתון למעלה, כאמור במועדים.

וכן **חג השבועות** עיקר הענין היה לישראל, שהשיגו מה שלא השיגו שום אומה ולשון. וגם הוא ית' חוגג עמהם, כי אליו ית' הוא שבת ומקרא קדש.

אך **חג הסוכות** אמר אלקים: הנה זה עיקרו נוגע אלי! כי הלא אחר שהוצאתי אתכם ממצרים ונתתי לכם את התורה והייתי שורה עמכם בארץ, כמו שכתוב: **"וירד ה' על הר סיני"** (שמות י"ט כ) קלקלתם הכל בעגל והיה העולם נכון למועדי רגל והיה כבודו ית' מתחלל

המשך בעמ' 2 <<<

נפשותיהם ראה והתקין ע"י מתן התורה בששה בסיון. וביום ההוא נתבסס העולם ונתקיים, כמאמרם ז"ל: **"ויהי ערב ויהי בקר יום הששי"** (בראשית א לא) **"יום הששי" - כלם תלויים ועומדים עד יום הששי**, הוא ששי בסיון. **שביום ו' בסיון שקבלו ישראל התורה, נתחזקו כל יצירת בראשית ונחשב כאילו נברא העולם עתה.** וזהו **"יום הששי" בה"א. שאותו יום ו' בסיון - המוכן למתן תורה'** (רש"י בראשית א לא). ויהי היום, יום שבעה עשר בתמוז ו**"יעשו עגל בחרב וישתחוו למסכה"** (תהילים קו יט) ובוטל

נשית לבנו לדעת, על מה צוה אותנו הקב"ה לחוג את חג הסוכות? כי הנה חג הפסח היה על גאולתנו ממצרים. וחג השבועות על מתן תורה. אך חג הסוכות, אין דבר נעשה לנו בזמן ההוא שעליו יחוגו וינעו איש איש מקרב ביתו לשבת שבעת ימים בסוכות? ואם אמרנו כן, שהוא על אשר הקיפנו ה' ענני כבוד כפשט הכתוב: **"למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל"** (ויקרא כג מג) נעשה גם כן זכר למן ולבארה של מרים, כי שלשה הדברים היו גדולים וטובים.

ולמה יגרע נס הנעשה ע"י משה והנעשה ע"י מרים מהנעשה ע"י אהרן? אך הנה מרגלא בפני רבותינו ז"ל: **'אמר רבי שמואל בר נחמן: "בשעה שברא הקב"ה את העולם, נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים, כמו שיש בעליונים"** (תנחומא נשא טז). אשר ירמיה דבר באמרו: **"היכל ה' היכל ה' המה"** (ירמיה ז ד) וזהו מתק לשונם באמרם: **'נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים'** ולא אמרו 'בארץ', כי על בני אדם שוכני ארץ אשר תחתונים הם, כיוונו, שבשבילם נברא העולם שלא ברצון מלאכי אלקים, האומרים: **"מה אנוש פי תזקנו וכן אדם פי תפקנו"** (תהילים ח). נמצא, כי בני האדם ע"י קיום התורה ומצוותיה מקיימים העולם.

והנה, כאשר היו ישראל במצרים, לא היה, לא ישראל ולא תורה, כי עובדי עבודה זרה היו, אבודים בגופם ונפשם. ואלקיננו המרחם הוציא את גויותיהם מעבדות לחירות בט"ו ניסן. ואת

"בַּסֶּכֶת תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל הָאֲזָרַח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבוּ בַּסֶּכֶת"

והגאווה וחמדה ותאוה, שמה הרגיעה לילית, שמה מצאה מנוח, תשלח חיציה ותפיץ אותם. ובפרטות הבונים בית בלי משפט ומסיגי גבול דלים ועל זה נאמר: "קִרְבָּם בְּתִימוֹ לְעוֹלָם" (תהילים מט) שבתיהם קברם "יָרְדוּ שְׂאוֹל" (יחזקאל לב) בעונותינו הרבים.

וראו כבוד ה', שהיה שוכן משכן עשוי קרשים ויריעות, התמיד הענין במדבר ובבואם לארץ, כי התהלך מאהל לאהל; מדבר, גלגל, שילה, נוב וגבעון - ת"פ שנים. ומקדש שלמה שהיה בנוי בבנין אבנים יקרות, לא התמיד רק ת"י שנים והיה לשריפת אש בעונותינו הרבים. ובית שני נחרב כמה פעמים והורדוס חזר ובנאו ועם כל זה לא התמיד יותר מת"ך שנים.

וזהו שרמז הפסוק "בַּסֶּכֶת תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים" זה נאמר על הכלל, שזה ודאי כדי להמלט מהדין, אבל האזרח, דהיינו: צדיקי ישראל הנקראים אזרחים, על שם אברהם אבינו הנקרא אזרח "מַעֲבַר הַנְּהָר" (יהושע כד ג) ישבו בסוכות תמיד מבלי הפסק ומבלי זמן כלל, כי אם תמיד ישבו בסוכות מבלי מניעה כלל ותמיד יהיה כל העולם אצלם לדירת עראי כנ"ל ומה טוב לנו כי נשמור כן.

אמנם יש בסוכה רמז ג"כ על התורה, כי היא "צלא דמהימנותא" (זוהר ג קג). והיא התורה הנקראת "צלא דמהימנותא" ועל זה צוה שלמה: "בְּצִלוֹ חֲמַדְתִּי וַיִּשְׁכַּתִּי" (שיר השירים ב ג) והוא צל תורה וצל סוכה. ובזה יש לאדם לישוב וללמוד תורה בסוכה, לא להרבות משתה מרעים תערובות אנשים ונשים, בחורים ובתולות, חתן וכלה, בדברי עגבים וליצינות והרהור עבירה, אוי לאזנים שכך שומעות ועינים שכך רואות לעשות בצל סוכה "צלא דמהימנותא", צל רע וצל שדים ומלאכי חבלה, "וּשְׁעִירִים יִקְרְדוּ שָׁם" (ישעיה יג) בסוכה והיא סוכת גנב"ך (גוים, נשים, בהמה, כותים) שאין יוצא בה.

סוכה עשויה לענן ה' יומם על הסוכה ואף שאין נראה, מכל מקום ברור ואמת, מי שיושבים בסוכה לשמה ועוסקים בתורה ושמים בחג ומצוה ושמתח מועדות, שענן ה' חופף עליהם למעלה מעלה, עין ראתה ותאשרנו, אבל מי שעוסק בסוכה בדברי לצון וחסא ופשע, מעביר הענן ונעשה ענן בקר ועבים של סטרא אחרא ועל זה נאמר: "כָּלֵה עֲנָן וַיִּלְךְ" (איוב ז ט) אבל עיקר סוכה, היא התורה. (יערות דבש). ■

נושב ואיננו ו"מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש" (קהלת א ג) וכל ימיו יהיה עיניו למעלה לשוכן שמימה, כאמרם: 'המעובה כמין בית, אף על פי שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה' (סוכה כב). שיש לעשות סכך שהכוכבים נראים מתוכו. וכך יהיה לבו לשמים ואולי יחוס הקב"ה על נכה לבב ועני, היודע מצב שפלותו וכי כל שבתו בארץ מעט ורע כל היום ומי גבר ימלט מפגעיו ונגעי זמן ותמורות הימים.

וא"כ הקב"ה חומל דל ויתנחם על עפר ואפר וזו עצה העמוקה לעשות בשבעת ימי סוכות, כי אז הדין עדין מתוח ותלוי עד שמיני עצרת, שאז יש לנו לשמוח ובטוחים אנו בחסד ה' שיצא לצדק דיננו. והנה עצה זו על שבעה ימי החג נאמרה על הכלל, אבל האיש הירא וחרד לדברו של מלך מלכו של עולם, לא יהיה לו סוכה זו לבד בחג הסוכות, כי אם כל השנה יהיה לו הכל לדירת עראי ולין בצל סוכה ויצא מדירת קבע ויהיה הכל בעיניו כגר וכאורח בעלמא ויביט בכוכבי שמים לשים בה' מבטחו מבלי לבנות בתים באבני משכיות וחדרי מלכים ב"רִצְפַת בְּהַט וְשֵׁשׁ" (אסתר א) מתענוגי בני אדם להרחיב דעתו. ובזה יבוא לידי מותרות ושאר חמדת מוון, עם איסור והיתר. ובזה יתגאה וירום לבבו ויתנשא וישכח את ה' עושהו.

מה נעים ונחמד צוואת יונדב בן רכב שצוה לבניו: "וַיֹּאמְרוּ לֹא נִשְׁתֶּה יַיִן כִּי יוֹנְדָב בֶּן רִכְבִּי אָבִינוּ צִוָּה עֲלֵינוּ לֵאמֹר... וּבֵית לֹא תִבְנוּ וְזָרַע לֹא תִזְרְעוּ וְכֶרֶם לֹא תִטְעוּ וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם כִּי בְּאֵהָלִים תִּשְׁבוּ כֹּל מִיכֶם לְמַעַן תַּחֲיוּ יָמִים רַבִּים עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם גָּרִים שָׁם" (ירמיה לה ו-ז). כי אם באהלים ישבו דירת עראי פעם כה ופעם כה. וכן עשו אבותינו אברהם יצחק ויעקב, שהיו שוכני אהלים והוא שהאריך ימיהם, כי לא חרדו לפגעי אש שישרוף ארמונם ולא פחדו לקול אויב ורעב ומגפה, כי נתקו חבלי אהלים ויתדות משכנותם ויתהלכו מעם לעם.

ועל זה אמר בלעם בראותו אותם במדבר שוכני אהלים: "מַה טֹבוֹ אֵהְלִיךְ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֵיךָ יִשְׂרָאֵל" (במדבר כד ה). "אֵהְלִיךְ" דייקא! שאנו רק שוכני אהלים "בְּאֵהָלֵי קִדְר" ואז אנו "בִּירֵיעוֹת שְׁלֵמָה" (שיר השירים א ה). ואז טוב לנו בזה ובבא, אבל כאשר אנחנו שוכני בתי חומר גויל וגזית, "אֲבָן מְקִיר תִּזְעַק" (חבקוק ב יא) להעיד בנו, כי נגע נראה לנו בבית; החמס

חלילה בין לפני מלאכי השרת למעלה, כי יאמרו הלא אמרנו לך: "מַה אָנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ" (תהילים ח ה) ובין לפני המצרים, כמאמר משה: "לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם" (שמות לב יב).

על כן בשובם אל ה' ונרצו לפניו ית' ויתן להם תורתו בלוחות שניים ונתקן דבר כבודו. וצוה לעשות משכן להשרות שכינתו בתוכו ולקיים העולם ואז הוסרה חרפת מלאכי השרת האומרים לפניו ית', כי טוב היה שלא נברא העולם השפל על חטאת ישראל. על כן בזמן שנתקן כל זה, ראוי לחוג חג גדול על כבוד אלקי עולם. ועל כן יאות עשות שמחה רבה מאד.

והנה היה תקון הדבר למחרת יוה"כ. על כן סמוך ליום ההוא צוה לנו ית' לחוג את חג הסוכות שהוא חג ה'. ואנחנו נחוג ונשמח ונעלוז על שמחת חג ה'! נמצא כי פסח ושבעות עיקרן על אשר היטיב הוא ית' עמנו וה' קוראם 'מְקַרְא קִדְשׁ' ושבת לה' בשבילנו, אך חג הסוכות הוא בעצם וראשונה חג לה' לכבודו ית' ואנחנו חוגגים את חגו, כמאמרו ית' באומרו: "תִּחְגְּלוּ אֶת חַג ה' שְׁבַעַת יָמִים בְּיָמֵי הָרֵאשׁוֹן שְׁבַתוֹן וּבְיָמֵי הַשְּׁמִינִי שְׁבַתוֹן" (ויקרא כג לט).

והנה על הדרך שקרה בעת צאתם ממצרים, על ענין חג הסוכות, מעין זה יקרנו בכל שנה ושנה, כי מראשית השנה יתלכלך האדם בדברי עונות גברו מנו ומר"ה והלאה יעשו תשובה ויתקנו מעשיהם ויתוקן העולם מאשר היה מתקלקל כל השנה ביום הכפורים. ולכן ע"י התקון, שהוא שמחתו ית' יהיה חג לה' בחג הסוכות ואז מתמלא חסד על העולם. ועל כן אז הוא נסוך המים ושמחת בית השואבה ששואבין שם רוח הקדש, מה שאין כן בשום חג מהראשונים. (מתוך 'תורת משה').

'צא מדירת קבע'

והנה יעצה לנו התורה בסוכות שהוא סוף ימי תשובה, לקבל על עצמו גלות ולהיות כל העולם נחשב בעיניו כתוהו וכצל ולכך אמרו: 'אמרה תורה; כל שבעת הימים, צא מדירת קבע ושב בדירת עראי' (סוכה ב.). להורות כי גרים אנחנו עלי ארץ מבלי קבע "בְּצֵל יָמִינוּ עַל הָאָרֶץ" (דברי הימים א כט) "שְׁבֹן לְיָלֵה הָיָה וּבֹן לְיָלֵה אָבָד" (יונה ד) רוח

'הושענות'

'הושע נא למענך'

מנין לקוחה המלה 'הושענא' שאנו חוזרים ואומרים אותה בתפילות חג הסוכות?

מתוך שמחה, הם עושים תשובה מאהבה וזדונות נעשות להם כזכויות. לכן היום הראשון של החג נקרא יום ראשון לחשבון עונות, שהרי כל אדם אוסף לחשבון את כל עונותיו ומחפש אחריהם כדי להפוך אותם לזכויות.

ובאותו ענין של פשר היותו של סוכות 'ראשון לחשבון עונות' מסביר בעל ה'כרם צבי' כי קיימת דעה בחז"ל: שעץ הדעת היה עץ אתרוג. 'רבי אבא דעכו אמר: "אתרוג היה" הדא הוא דכתיב: "ותרא האשה פי טוב העץ" (בראשית ג ו) אמרת; צא וראה איזהו אילן שעצו נאכל כפריו? ואין את מוצא, אלא אתרוג' (בראשית רבה טו ז). פירוש הדבר שהחטא הראשון שחטא האדם היה באתרוג ומשום כך 'ראשון לחשבון עונות' שבאו אחריו. ■

מיראת הדין והרי ידוע שעל ידי התשובה מיראה הופכות הזדונות לשגגות. בהגיע חג הסוכות וישראל עוסקים במצוות החג

בתפילת שחרית של ימי הסוכות ויותר בהושענא רבה אנו משתמשים פעמים רבות בלשון 'הושענא'. מנין היא לקוחה ומה היא באה להביע? מסביר בעל ה'בני יששכר' כי משמעות המלה היא 'הושע נא'. כידוע יום הושענא רבה הוא היום החמישים ואחד, כמנין נ"א, מראש חדש אלול והוא על פי תורת הסוד, יום גמר החתימה ומסירת הפתקין לטובה. ועל כן בכל ימי חג הסוכות, אנו מבקשים 'הושענא' - הושיע אותנו ביום נ"א, לחיתום הדין.

על היום הראשון של סוכות נאמר: "ולקחתם לכם ביום הראשון" (ויקרא כג מ) ראשון לחשבון עונות' (תנחומא אמור כב).

הסביר זאת רבי לוי יצחק מברדיצ'ב: עד לימי הסוכות עשו ישראל תשובה

'וזאת הברכה'

"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"

מספר המצוות הקיימות בתורה אינו בהכרח תרי"ג

עבור תלמי המלך החליפו את סדר המלים ובמקום 'בראשית ברא אלקים' כתבו: 'אלקים ברא בראשית'. ולמה? כדי שלא יאמר שתי רשויות הן וכאילו שחלילה "בראשית" ברא את "אלקים". הדבר הזה נעשה עבור הכופרים, אבל אנחנו שאנו מאמינים בני מאמינים, ברור לנו שאין שתי רשויות ואנחנו קוראים את הפסוק כמו שהוא "בראשית ברא אלקים". לפי זה מובן ההקשר שבין סוף ספר דברים לתחילת ספר בראשית. "לעיני כל ישראל" "בראשית ברא אלקים" אבל לעיני הכופרים כמו תלמי 'אלקים ברא בראשית'.

בספר 'חמדת הימים' נאמר בשם המדרשים: 'בשעה שישראל מסיימים את התורה, בא שטן לפני הקב"ה לקטר עליהם ואומר: "ישראל לומדים תורה ואין גומרים אותה". כיון שמסיימים אותה, אומר לו הקב"ה: "הלא סיימיה" והוא משיב: "אף על פי שסיימיה, אין מתחילים אותה". וכשמתחילים אותה בפרשת 'בראשית', משיב לו הקב"ה: "הלא התחילה". ונמצא שאין יכול לקטרג'. ■

מקיימי המצוות אמנם אינם יודעים להבחין בין השרשים והענפים, אבל גם אינם צריכים לדעת, שכן בכל מצוה ומצוה, בכל דבור מדבורי התורה, כלולה כל התורה על כל מצוותיה ודקדוקיה. וזהו מה שאנו שמחים בשמחת התורה בנאמר: "עץ חיים היא למחזיקים בה ותמקיה מאשר" (משלי ג יח) התורה היא כמו העץ המתפשט משרש אחד לענפים רבים וכל ענף לשרביטים וכל שרביט לפירות ובכל פרי יש גרעינים שבכל אחד מהם הכח להצמיח אילן שלם. כך גם התורה, כל דבור וכל מצוה כוללים את כל המצוות ואת כל הדבורים.

פרשת "וזאת הברכה" מסיימת ב"לעיני כל ישראל" (דברים לד יב) ומיד מתחילים לקרוא בסבב חדש מתוך ספר בראשית; "בראשית ברא אלקים" (בראשית א א).

מה משמעותה של הסמיכות הזו בין המלים האחרונות של ספר דברים למלים הראשונות בספר בראשית? אומר על כך ה'חתם סופר', כי חז"ל אומרים: שכאשר העתיקו את התורה

בשמחת תורה נקרא בפרשת "וזאת הברכה" החותמת את חמשה חומשי התורה.

על הפסוק "תורה צוה לנו משה" אומרת הגמרא במסכת מכות: 'אמר רב המנונא: "מאי קרא "תורה צוה לנו משה מורשה" תורה, בגימטריא, שית מאה וחד סרי הוי, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו' כי תורה בגימטריה לנו תרי"ג, כמנין המצוות אשר צויה לנו משה. יחד עם שתי הדברות הראשונות שעם ישראל שמע מפי ה' מביאים אותנו לתרי"ג מצוות. (כג:)

הגרא"א ב'מעלות התורה' אומר: כי דבר תימה הוא לומר שלא נצטיינו אלא בתרי"ג מצוות ולא יותר, שאם כן מפרשת בראשית ועד לפרשת בא ישנן רק שלש מצוות והדבר אינו מתקבל על הדעת. אלא, שכל דבור ודבור בתורה שיצא מפי הגבורה היא מצוה בפני עצמה. המצוות, הוא מסביר, רבו עד בלי סוף וניתן לקיים מצוה בכל עת ובכל רגע, עד אין מספר. ומה שאוזכר המספר תרי"ג אינו אלא שרשים שמתפרשים לענפים רבים.

‘חג הסוכות’

”בַּסֶּכֶת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֲזָרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֶּכֶת”

ענני הכבוד נקראים סוכה ולפי שהיו שבעה ענני כבוד נצטוינו לעשות מצוה זו בחדש השביעי ושבעת ימים הטעם שנקבע חג הסוכות בתשרי

פנינים לפרישה

מובא ברבינו בחיי בענין סוכה, כי טעמו נגלה ונסתר. וטעם הנגלה... והנסתר זה שאמר הכתוב: **”בַּסֶּכֶת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים”** ואמרו רז”ל: **”כִּי בַּסֶּכֶת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל”** (ויקרא כג מג) **”ענני כבוד היו דברי רבי אליעזר”** (סוכה יא:). אלו ענני כבוד. שהרי ישראל במדבר היו מקיפין אותם שבעה עננים והעננים נקראים סוכה. שכן אמר ישעיה: **”וּבְרָא ה' עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֲנַן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנִגְהָ אֵשׁ לְהִבָּה לְיָדָהּ כִּי עַל כָּל כְּבוֹד חֲפָה. וּסְמִיךְ לִיה; וְסָפָה תִהְיֶה לְצַל יוֹמָם מִחֶרֶב וּלְמַחְסֵה וּלְמִסְתוֹר מִזֶּרֶם וּמִמְטֵר”** (ישעיה ד ה ו). והנה זה מעלה גדולה לישראל כשהיו מוקפים בשבעה עננים, כי כן דרשו חז”ל שהקיף כסא הכבוד בשבעה עננים שנאמר: **”מֵאֲחֻז פְּנֵי כֶסֶף פָּרָשׁוּ עָלָיו עֲנָנָו”** (איוב כו ט). ביאורו: פרש עליו שבעה עננים. וזה תוספת **”וּפָרְשׁוּ”**. ואותן ז' עננים נקראים סוכות. ועליהם נאמר: **”סְבִיבוּתֵי סֶכֶתוֹ”** (תהילים יח יב). ולכך נצטוינו במצות סוכה, שנעשה סוכות, כנגד אותן סוכות והם עננים שהקיף אותנו במדבר. ולפי שהיו שבעה ענני כבוד נצטוינו לעשות מצוה זו בחדש השביעי ושבעת ימים. ודבר ידוע ומקובל בעננים אלו הפרושים על כסא הכבוד, שהם פתוחים לקבל התשובה והתפלה, שהרי התשובה מגעת עד כסא הכבוד. ובזמן שישאל חוטאין העננים מסתתמים ונעשין כמין סוכה הוא שכתוב: **”סִפּוּתָהּ בְּעֵצֵי לָחַד מֵעֵבֹד תִּפְלָה”** (איכה ג מד). ולפי שהנשמות הטהורות שרשן בכסא הכבוד ושם עיקר הטהרה, היה מרמזי התורה שבכל מקום שנזכר בתורה כסא הכבוד יזכיר מים בצדו. הוא שכתוב: **”נִכּוֹן כֶּסֶף מֵאֵז מַעוֹלָם אֶתָּה”** וסמך ליה; **”נִשְׂאוּ נְהוֹת ה'”** (תהילים צג ב ג). וכתוב עוד: **”כֶּסֶף כְּבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן”** וסמך ליה; **”מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה'”** (ירמיה

יז יב יג). וכ”כ **”סְבִיבוּתֵי סֶכֶתוֹ חֲשֵׁכֶת מֵיָם עֲבֵי שְׁחָקִים”** (תהילים יח יב). ולפי שהמים עיקר הטהרה ציווינו מרומז בסך הסוכה, שאין מסככין בדבר המקבל טומאה **”זֶה הַכֶּלֶל; כֹּל שֶׁהוּא מִקְבֵּל טוֹמְאָה וְאֵין גְּדוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, אֵין מִסְכֵּכִין בּו'”** (סוכה יא). שנאמר: **”בְּאֶסְפָּה מִגְרִנָּה יִמְיָקְבָהּ”** (דברים טז יג). ודעת האומר שמסככין בדבר המקבל טומאה, הוא סוד הכתוב: **”הַשִּׁכָּן אֶתָּם בְּתוֹךְ טוֹמְאָתָם”** (ויקרא טז טז). גם במדת הסוכה יש בו סוד עמוק כמו שהזכירו רז”ל במדרש על הפסוק: **”וְעַמֶּק סִכּוֹת אֲמַדָּד”** (תהילים ס ח) ואין להאריך בזה יותר.

”בַּסֶּכֶת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֲזָרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֶּכֶת. לְמַעַן יִדְעוּ דְרֹתֵיכֶם כִּי בַּסֶּכֶת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאֵי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם” (ויקרא כג מב מג)

כתב הטור: **”תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכו' ואע”פ שיצאו ממצרים בחדש ניסן לא צוינו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם, שהם במצות הבורא יתברך. ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי, שהוא זמן הגשמים ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו ואנחנו יוצאים מן הבית, לישב בסוכה, בזה יראה לכל שמצות המלך היא.”**
ובדברי הגר”א בפירוש לשיר השירים (א ד) למדנו ביאור אחר לקביעות חג הסוכות בט”ו בתשרי ואלו דבריו:
וגם הם ד' פסוקים ראשונים ב'שיר השירים נגד ד' רגלים; האחד: כנגד פסח שאמרו שיריה. והשני: נגד שבועות שהוא מתן תורה. והשלישי: הוא כנגד סוכות שהוא זכר לענני כבוד שהיה תלוי בבנין המשכן כידוע.
ובזה יתורץ מה שהקשו; למה אנחנו עושים סוכות בתשרי? כיון שהוא נגד

עושין סוכות ב-ט”ו בתשרי.

”וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט” (במדבר כט יח)

לכלות קללות שב'משנה תורה'
הובא ב'ברכת מועדיד': בחג סוכות מקריבים בקרבנות המוספים ארבעה עשר כבשים בכל יום ובשבעת ימי החג עולה סך הכל תשעים ושמונה כבשים. וכתב רש”י: **”וְלִכְבָּשִׁים” - כנגד ישראל שנקראו ”שֵׁה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל”** (ירמיה נ יז) **”והם קבועים ומנינם תשעים ושמונה לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה”** (במדבר כט יח) וצריך להבין; כיצד הכבשים שמקריבים בסוכות מכלים את הקללות שב'כי תבא'?
פירש רבינו האבני נזר' מסוכטשוב ('שם משמואל' סוכות תרע”ג) שבפסוק נאמר הטעם להבאת הקללות: **”תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל”** (דברים כח מז) שמשמעו; שעיקר הטענה והתביעה היא,

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

הערך מרת השמחה בעבודת ה'. וסוכות הוא זמן שמחתנו, שהעבודה היא בתכלית השמחה. לפיכך, סוכות מתקן את הסבה שבגללה באו הקללות ועל ידי זה מכלה את הקללות.

"מה יתרון לאדם בכל עמלו שיצמל תחת השמש" (קהלת א ג)

מובא ב'ברכת מועדיך' בשם הרב משה אייזמן שליט"א: הדברים נשמעים מעציבים ואולי אף מדכאים במעט. רושם שלילי הוא שמשותק מקריאה שטחית של הפסוק. רושם, שהפסוק בא כביכול, להעביר את מצב הרוח ולהסיר מקרבנו את שמחת החיים הטבעית שאנו רגילים אליה ומעונינים לשמר.

האמנם זו היתה כונתו של 'קהלת' שלמה המלך, החכם מכל אדם? היתכן שזו המסקנה שרצה להשריש בנו?

הבה נעמיק יותר לדקדק בדקויות לשונו ונעמוד על כך שלא בלבד שאין הפסוק מדכא, אלא אדרבה - הוא דוחף לחיות והתרוממות ומכוון לחיים מלאי תוכן חיובי במקום ריקנות!

"מה יתרון לאדם בכל עמלו שיצמל תחת השמש"

אומר המדרש: **'אמר ר' יודן: תחת השמש אין לו, למעלה מן השמש יש לו'** (ויקרא רבה כח א). וצריך ביאור: האם דרש זה הוא אמנם הכונה הפשוטה של הפסוק? עוד יש להבין: מה הכונה **'למעלה מן השמש'**?

לשם כך, נעייין במשנתו של המהר"ל מפראג בביאור המושג 'שמש'. אלא שעלינו להקדים לזה את ביאור המושג 'אדם' ואף זה - ממשנתו של המהר"ל.

התואר 'אדם' ניתן לו על שם שנוצר מן האדמה. והדבר טעון ביאור; שהרי המיוחד באדם אינו החלק החומרי שבו שנוצר מאדמה; הנשמה האלקית שנופחה בו היא המייחדת אותו ומדוע לא נקרא על שמה? ועוד, כל הבהמות גם כן נבראו מן

האדמה ואם כן העובדה שהאדם נברא מן האדמה היא תכונה המשותפת לכל בעלי החיים ומדוע צוינה עובדה זו רק בשם התואר של האדם ולא אצל הבהמה? מברר המהר"ל: שהתכונה המיוחדת של האדמה היא בכך שהיא מצמיחה צמחים ואילנות ומולידה פירות ובעשותה זאת הרי שהיא מוציאה דברים מן הכח אל הפועל.

וזהו גם המיוחד באדם! שכל שאר הברואים - כפי שנבראו, כך היא שלימותן ואין צריכין יציאה אל הפועל. ולכן בהמה נקראת 'בהמה' - מלה המורכבת משתי המילים: **'בה מה'**. כלומר: **'מה'** שיש לה הוא כבר **'בה'**, היא נבראה על מתכונתה בשלימות.

אבל האדם לא נברא באופן שמעלתו כבר נתממשה, אלא מעלתו ניתנת לו

בכח ועליו לעמוד להוציאה אל הפועל. ואם יחסר מעמל זה - לא ישיג את מעלתו המיוחדת. ולכן נקרא **'אדם'** מלשון **אדמה**, כי תכונתו דומה לתכונתה של האדמה - להוציא דברים מן הכח אל הפועל. והוא באמת המאפיין את האדם ומבדילו מכל שאר הברואים, הן מהעליונים והן מהתחתונים.

לכן גם נאמר: **"כי אדם לעמל יולד"** (איוב ה ז), לעולם אי אפשר להפסיק לעמול. כל מציאותו של האדם הוא תמיד 'בכח' וצריך להתאמץ להוציא זאת 'לפועל' ואף אז הוא 'בכח' לגבי המעלה הנוספת שהוא עדין יכול להוסיף ולקנות. לא שייך להפסיק כאשר מתגנבת תחושה שכבר הושגה השלימות, כי עצם השלימות - היא החתירה הבלתי פוסקת להוסיף עוד ועוד. זוהי מהותו של אדם -

"אדם לעמל יולד"; אין זה פתגם גרידא. הפסוק בא לציין ולהגדיר את מהותו של האדם עלי אדמות. עתה נפן ונעמיק בפשר אותו עמל שתחת השמש.

הא לך לשונו של המהר"ל: **'כי השמש מלך עולם הטבע'**. ועולם הטבע מסודר תחתיו. וכמו שתמצא מבוואר מן הכתוב, שכאשר ירצה להזכיר כל העולם יאמר: **"תחת השמש"**. וכרתיב: **"מה יתרון לאדם בכל עמלו שיצמל תחת השמש"** ודבר זה ידוע מאד ואין ספק בזה (ב'תפארת ישראל' פ"ד).

מדוע מזכיר קהלת **"תחת השמש"**? והלא אין ממשלתה של שמש אלא ביום! אלא שהשמש מסמלת את כל עולם הטבע כולו וכל העולם מתנהל סביב הסדר הנקבע ע"י השמש בזריחתה ובשקיעתה.

מעתה, נכונים אנו להטות אזן קשבת לדברי בינתו של שלמה. **"מה יתרון לאדם?"** לא **'לאיש'**, לא **'לגבר'** ולא **'לאנוש'**, אלא **"לאדם"**; לזה הקרוי על שם אדמה, שמעלתו עדין חבויה היא, בבחינת 'בכח'. ובעבודתו ועמלו יוכל הוא להוציא את מעלתו לפועל. **"מה יתרון לאדם"** זה בעמל **"שיצמל תחת השמש"**.

העמל של עולם הטבע, לא הוא שיועיל להצמיח

את המעלה והשלימות הנכספת, אין זה המישור הנכון שבו נחפש את מבוקשנו. האדמה מצמיחה פירות הראויות לה וה'אדם' מצמיח 'פירות' הראויים לו ואז נקרא שמו 'אדם'. ודוקא בבקשת המעלה הרוחנית יוכל להיות 'אדם' בשלימות - שמו נאה לו והוא נאה לשמו. עמל של **"תחת השמש"** משאיר את האדם שוה לבהמה והרי עיקר הטעם שנקרא שמו 'אדם' הוא מפני שביכולתו להתעלות ולהשיג יותר.

שם התואר 'אדם' מכריח אותנו להסיק ולהבין שמעלתנו באה דוקא בעמל שמעל לשמש ואין יתרון נוצר ב'אדם' שבנו ע"י עמל ש"תחת השמש". דברים אלה אינם מעציבים, אלא מרוממים וממריצים. **"מה יתרון לאדם בכל עמלו שיצמל תחת השמש"**. אתה מסוגל ליותר! ■

מצות שביעית בעצי אתרוג שאינם לאכילה

מערכת 'חברותא'
מיוחדת ל'גנזי המלך'

שאלה: עצי אתרוג אשר ניטעו לצורך מצות אתרוג בלבד ולא לצורך אכילה – האם יש קדושת שביעית באתרוגים היוצאים מהם?

תשובה: כתב המהרי"ט: מותר להאכיל תותים של שביעית לתולעת משי, אע"פ שהתותים הללו ראויים למאכל אדם, כי היות ועיקר נטיעתם הוא לצורך האכלת תולעי משי, לא קרינן ביה 'לאכלה ולא להפסד', כיון שעיקרם הוא לכך. (בשו"ת ח"א סי' פג)

וכתב בשו"ת 'מנחת שלמה' תנינא: כי פשוט הדבר שדוקא בתותים התיר המהרי"ט, כי כך דרכן של התותים, שנוטעים את עצי התות לצורך המשי. אבל בשאר אילני מאכל, אף אם נטעו אותם מעיקרא כדי להאכיל את פירותיהם לבהמה ודאי 'בטלה דעתו של הנוטע לגבי דעת כל אדם' ואסור להאכיל לבהמה את הפירות. (ב ג קיח)

ומה שפסק הרמב"ם: **'הנוטע אילן מאכל ודעתו עליו שיהיה סייג לגינה או שנטעו לקורות לא לפירות הרי זה פטור מן הערלה'**

(רמב"ם 'יד החזקה' מעשר שני ונטע רבעי י ב) ומוכח מדבריו שלא אומרים 'בטלה דעתו של הנוטע אצל כל אדם', הרי זה משום שיש למוד מיוחד מדברי הכתוב: **'וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל'** (ויקרא יט כג) שלא נוהג איסור ערלה, אלא, אם כן נטעו את העץ דוקא לאכילה!

ובעיקר דברי המהרי"ט: היה נראה לומר, שאינו מתיר מכח זה שנטעו מעיקרא לבהמה, אלא רק במקרה שנטע להאכיל לבהמה, שאז אינו מפקיע לגמרי את הפירות מקדושת שביעית כיון שנוהגת קדושת שביעית גם באוכלי בהמה. אבל להפקיע לגמרי קדושת שביעית, לא מועילה מחשבתו. וכגון הנוטע מיני אילנות (כמו סברס), שנוהגים ליטע אותם

קדושת שביעית בלולב, יש לומר; שאז היה תשמישו של הלולב יותר מצוי ולכן אז לא היתה אפשרות במחשבה להפקיע ממנו קדושת שביעית.

ומעתה, גם בהרס הראוי לריח, הרי אף על גב שנוהגת קדושת שביעית במיני בשמים, מכל מקום, כיון שאלה ההרסים הגדלים פה בארץ הקדש עיקר גדולם הוא למצוה ודאי אין קדושת שביעית נוהגת בהם.

ואף באתרוג, על אף שהוא אוכל גמור, הרי ידוע שפה בארץ הקדש עיקר נטיעת אתרוג הוא רק למצוה ולא לאכילה וא"כ, כמו שהתותים חשיבי כאוכל התולעת מפני זה שמעיקרא נוטעין אותן לכך, גם אתרוג הוא כעומד למצוה ולא למאכל ונחשב ממילא כעצים, כי אף אם נחמיר ונחשוב שעומד גם למאכל, מכל מקום פשוט הוא דבכגון דא אית לן למיזל ודאי בתר מחשבת הלקיטה ואם לקטו למצוה הרי הוא כמלקט לעצים שאין נוהג בו קדושה.

ומצינן כעין זה בשו"ת מהרשד"ם שכתב שם: עוד אני אומר לרווחא דמילתא, שאפילו היה בזמן הזה טבל גמור מן התורה, היו יוצאין בו ידי חובה, כיון שהיהודי כשחותרך האתרוג מן האילן אינו חותכו לאוכלו, אלא לצאת בו ידי חובת מצוה.

קדושת שביעית בלולב משום דחשיב כעצים, שאין נוהגת בהם קדושת שביעית.

ונראה לומר; דהנה דבר זה פשוט הוא שאם היה מין גדול שאין ראוי לשום דבר אלא למצוה ודאי שהוא אינו חשוב כלל אוכל ולא נוהגת בו קדושת שביעית. ואם כן, הרי בזמננו ברור הוא שהלולבים אינם עומדים כלל לא לכבוד הבית ולא לקליעת סלים אלא הם ממש כשאר עצים בעלמא.

ואף אם נרצה להחמיר ולומר שדינם כעלי קנים ועלי גפנים שהולכים בהם אחר מחשבת הלקיטה, מכל מקום, כיון שהלולבים הניטלים בחג ודאי לא נלקטו אלא למצוה, אם כן, נחשב הדבר כאילו 'נלקטו לעצים', שאין בהם שום קדושה. ומה שמצינו במסכת 'סוכה' שיש

(ח"א סי' קצ"ב) ואני לומד זה מהרמב"ם: (פ"ב מהלכות מעשר) אינו חייב להפריש תרומות ומעשרות מהתורה אלא זה שגומר את מלאכת הפירות על מנת לאכלן והביא ראיה מן הפסוק. ואם כן, כיון שזה אינו גומר לאכול, אלא למצוה, יכול לצאת בו. ואגב יש להעיר, שמוכרי האתרוגין אשר בשעת לקיטתן לוקטים הם גם אתרוגין פסולים שאינם ראויים כלל לברכה אלא לוקטים אותם לאכילה, אין לתרום מזה על זה! כיון דאלה שלקייטתן למצוה לא מיחייבי בתרומות ומעשרות אף בזמן הבית אלא מדבריהם ונמצא שהתורם מזה על זה הרי הוא כתורם מתבואה שגדלה בעציץ נקוב על תבואה שגדלה בעציץ שאינו נקוב! ■

דרוש

נהג משאית

רשיון ג'
+ עבודות מחסן
העבודה
באזור המרכז

050-67-888-67

מרפאת שיניים שן וחסד

נוסד בשנת 1982

כתר חרסינה 570 ש"ח

◆ שתל 1.490 ש"ח ◆ תותבת 1.590 ש"ח

◆ תותבת גמישות ללא וויס 2.990 ש"ח

◆ ישור שיניים החל מ-4.800 ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק

052-8448443 ◆ 03-5794757

יעמדו על הברכה

מאקו בן אלירה יוכה לעלות במעלות התורה והחסד	גלית גליה בת מזל רפואה שלמה במהרה
דוד בן רינה ברכה והצלחה	לעילוי נשמת עמוס בן עליזה
לעילוי נשמת מבורך בן סולטנה	לרפואת דניאל בן ורדה שיקום מחוליו מהר
מיכאל בן שרה חזרה בתשובה שלמה ויזכה להרבות בצדקה	דינה בת קמונה לרפואה שלמה והצלחה
שלום בן שרה ברכה והצלחה בעסק	אברהם בן שרה בת שבע ההצלחה בהכל ושנה טובה
אלסנדרו בן נעמי מזל טוב לחופה ויזכה לבנות בית נאמן וכשר	אליה בן גאולה יוכה להרבות במצוות ויכחי הרבים
פאבריציו בן ג'וליה יוכה בקרוב לזיווג הגון	אנג'לו בן ג'יורדיטה יהודית הצלחה לחזרה בתשובה של משפחתו

שמואל סמואל בן נורה
ברכה והצלחה

דרושים

עורכי וידאו מקצועיים
להרצאותיו של הרב אמנון יצחק

שלום 050-5256070 (משעה 9:00-21:00) קו"ח לפקס: 03-6768855

קהלת

"ויתר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ"

הקשר שבין שלשת הספרים שנפתחים בימי הדין ובין שמחת הגאולה של סוכות

ברבות מקהילות ישראל נוהגים לקרוא בשבת חול המועד סוכות את מגילת 'קהלת'. ונחלקו הפוסקים אם היא נקראת בצבור בברכה, או ביחיד ללא ברכה. אחד מהפוסקים בספר הוא: **"עשות ספרים הרבה אין קץ"**. (קהלת יב יב) מסביר האלשיך את הפסוק: כידוע ברבות מקהילות ישראל נוהגים לקרוא בשבת חול המועד סוכות את מגילת 'קהלת'. ונחלקו הפוסקים אם היא נקראת בצבור בברכה, או ביחיד ללא ברכה. אחד מהפוסקים בספר הוא: **"עשות ספרים הרבה אין קץ"**. (קהלת יב יב) מסביר האלשיך את הפסוק: כידוע בימי הדין שעברו עלינו ושבשמיני עצרת הוא יום החיתום שלהם נפתחים שלשה ספרים - אחד של רשעים, אחד של בינונים ואחד של צדיקים. ועל ימי שמחת הגאולה, שחג הסוכות אחד משלשת הרגלים, מבטא את הכמיהה להם, נאמר: **'ואמר רבי יוחנן: אין בן**

דוד בא אלא בדור שכולו זכאי, או כולו חייב' (סנהדרין צח.). יוצא שכל זמן שיהיו **"ספרים הרבה"** כלומר כל זמן שיהיה צורך לפתוח שלשה ספרים, עבור הצדיקים, הרשעים והבינונים והצדיקים לא יכריעו שהדור יהיה כולו זכאי, הרי **"אין קץ" -ה"קץ"** לא יוכל להגיע. ■

50% הנחה עד ערב סוכות

מחיר ב-ש"ח	קלטות אודיו
~~2~~ 2	1 קלטת טייפ
מחיר ב-ש"ח	1 קלטות וידאו
~~15~~ 30	1 קלטת וידאו
~~10~~ 20	10 וידאו ומעלה לפי-
~~100~~ 200	מיני סמינר (10 קלטות וידאו)
מחיר ב-ש"ח	תקליטורים לצפיה במחשב
~~15~~ 30	תקליטור בודד
~~20~~ 40	סט 2 תקליטורים
~~25~~ 50	סט 3 תקליטורים
~~30~~ 60	סט 4 תקליטורים
~~100~~ 200	10 תקליטורים
מחיר ב-ש"ח	שוונות
~~25~~ 50	1 תקליטור DVD
~~50~~ 100	2 תקליטור DVD
~~200~~ 400	10 תקליטור DVD
~~5~~ 10	1 תקליטור שמע
~~500~~ 1000	ספרית שופר MP-3 (cd 400)
~~25~~ 50	תקליטור תהילים תימנית MP-3
~~50~~ 100	תקליטור תהילים תימנית 11 יח'

ניתן להשיג בטלפון 03-6777779
או במשרדי שופר רח' מתתיהו 10 ב"ב